

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; given Stockholms slott den 6 mars 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ivar Vennerström.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1936.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234), vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande förordning har förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 sid. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, upphävts, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 145.

I 1 § förordningen den 18 juni 1909 stadgas, att därest under militärtjänstgöring i fred olycksfall inträffar, så att tjänstgörande värnpliktig, volontär vid hären eller någon, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, varder skadad, eller därest person, som nu nämnts, skadas under tjänstgöring i krig, staten skall utgiva ersättning jämlikt vissa i förordningen stadgade grunder. Dylik ersättning utgives jämväl, om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit.

Vidare föreskrives i 11 § av nämnda förordning, bland annat, att därest skada medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt de i förordningen meddelade ersättningsbestämmelserna föranleder ersättning, undersökning ofördröjligen skall hållas rörande skadans uppkomst samt läkarbetyg anskaffas angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd; att sagda undersökning skall, om skadan yppats under militärtjänstgöring, föranstaltas av vederbörande befälhavare; samt att läkarbetyg, undersökningsprotokoll och övriga till ärendet hörande handlingar skola, om önskan att utbekomma ersättning anmäles, så snart ske kan överlämnas till vederbörande regements- eller kårchef eller stationsbefälhavare. Denne har där- efter att till riksförsäkringsanstalten göra framställning om ersättnings bestämmande.

Göres ej framställning om ersättning i anledning av skada inom *två år* efter det skadan yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde, är, enligt den ursprungliga lydelsen av 12 § omförmälda förordning, rätten till ersättning förverkad.

I sistnämnda stadgande har genom förordning den 4 juni 1920 (nr 305) vidtagits den ändring, att, beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, rätten till ersättning är förverkad, därest ej framställning om ersättning i anledning av skada göres inom *tre år* från det för värnpliktig tjänstgöringen samt för volontär vid hären och för den, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, anställningen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades, eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

Ifrågavarande ersättning utgår från den i § 46 mom. 1 värnpliktslagen omförmälda invalid- och pensionsfond.

1:o.

I en till försvarsdepartementet den 18 november 1935 inkommen skrift har Nils Ture Herbert Rundqvist i Bäve socken hos Kungl. Maj:t gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rundqvist den 23 januari 1916 erhållit fast anställning vid flottans station i Karlskrona såsom torpedeldare; att han under olika tidsperioder år 1916 vårdats för ledgångsreumatism; att han vid kassationsmönstring den 6 mars 1917 erhållit avsked på grund av nämnda sjukdom; att Rundqvist, i anledning av en den 6 mars 1921 till

chefen för Karlskrona örlogsstation gjord hänvändelse för erhållande av uppgift, huruvida ersättning kunde beredas Rundqvist för ifrågakvarande sjukdom, genom en den 12 i sistnämnda månad dagtecknad skrivelse meddelats, bland annat, att ersättning enligt förenämnda förordning den 18 juni 1909 icke kunde utgå, enär tiden för ansökan enligt nämnda förordning vore försutten, samt att fatalietiden endast genom särskilt riksdagsbeslut kunde förnyas; att Rundqvist efter erhållet avsked vid olika tillfällen vårdats för ledgångsreumatism; samt att han enligt ett den 3 december 1935 av legitimerade läkaren G. Brändstedt utfärdat intyg upprepade gånger, senast den 7 oktober—den 3 november 1935, behandlats för reumatisk regnbågshinneinflammation i bägge ögonen, vilken sjukdom visat sig recidivera påfallande ofta.

Riksförsäkringsanstalten har i utlåtande den 3 februari 1936 anført, bland annat, att då nu förevarande framställning ingivits, sedan mera än tio år förflutit efter hänvändelsen till flottans station i Karlskrona, måste enligt bestämmelserna i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer Rundqvist anses hava förlorat sin talan i fråga om rätt till ersättning i förevarande fall. För den händelse Kungl. Maj:t emellertid skulle finna skäligt, att Rundqvist utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för omförmälda förordning, därest hans militär-tjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till de sjukdomar, ledgångsreumatism och dubbelsidig reumatisk regnbågshinneinflammation, varav han numera enligt införskaffade läkarintyg lede, hade riksförsäkringsanstalten prövat ärendet i sistnämnda hänseende. Härvid hade riksförsäkringsanstalten efter inhämtade yttranden från sin överläkare, professorn A. Troell, ävensom från biträdande läkaren hos anstalten, överläkaren A. Gullbring, funnit ifrågakvarande sjukdomar hava ådragits under sådana förhållanden, att ersättning enligt berörda förordning, därest framställning härom gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänts Rundqvist.

Marinförvaltningen, som avgivit utlåtande den 27 februari 1936, har anført, att, på sätt framginge av riksförsäkringsanstaltens utlåtande i ärendet, Rundqvist syntes hava bort tillerkännas ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, därest han gjort framställning om sådan förmån inom den tid, som stadgades i 12 § samma förordning, sådant lagrummet lydde enligt förordningen den 4 juni 1920. Emellertid hade tidigare i liknande fall riksdagen, exempelvis jämlikt dess skrivelse nr 140 år 1934 (prop. nr 63 punkt 1), medgivit, att med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter ersättning i enlighet med förordningens föreskrifter finge utbetalas utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser. Vidare syntes det kunna ifrågasättas, om icke i här föreliggande fall särskild undersökning enligt § 11 förordningen den 18 juni 1909 bort äga rum. Någon dylik undersökning

torde icke hava blivit verkställd. På grund av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Rundqvist finge — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom därför föreskriven tid — från och med den 1 januari 1936 från beväringssmanskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovannämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Rundqvist icke kunnat tillerkännas någon ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, enär ansökning därom icke gjorts inom behörig tid. Emellertid har förut, där särskilda omständigheter förelegat, dispens från förordningens preskriptionsbestämmelser medgivits. Så har skett i, bland andra, sådana fall, då förhållandena givit vid handen, att undersökning, varom förmäles i 11 § av förordningen, bort äga rum. I förevarande fall har ifrågasatts, huruvida icke omständigheterna bort giva anledning till dylik undersökning. På grund härav och då, enligt vad riksförsäkringsanstalten meddelat, Rundqvist ådragit sig ifrågavarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förutnämnda förordning kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, finner jag billigt, att han får komma i åtnjutande av ersättning enligt i förordningen angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1936.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Nils Ture Herbert Rundqvist må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1936 från beväringssmanskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

2:o.

I en till riksförsäkringsanstalten den 21 juni 1935 inkommen skrift gjorde Hugo Ragnar Tjäderqvist i Ronneby framställning om ersättning i anledning av lungsjukdom, ådragen under militärtjänstgöring. Enär berörda framställning inkommit till riksförsäkringsanstalten först sedan mer än tio år förflutit från det lungsjukdomen yppades och Tjäderqvist vid sådant förhållande jämlikt bestämmelserna i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer måste anses hava förlorat sin talan mot anstalten i fråga om rätt till ersättning, fann anstalten enligt beslut den 8 oktober 1935 sig icke kunna upptaga framställningen till prövning.

Hos Kungl. Maj:t har Tjäderqvist i en till försvarsdepartementet den 25 januari inkommen skrift gjort framställning i syfte att, utan hinder av att

hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning i anledning av den honom under militär-tjänstgöringen ådragna sjukdomen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Tjäderqvist antagits till volontär vid Göta ingenjörkårs förutvarande fästningskompani i Karlskrona den 1 januari 1920; att han sedermera antagits till sjukvårdsbeställningsman vid kompaniet; att han under denna sin tjänstgöring den 18 mars 1922 insjuknat och därefter under tiden från och med den 22 mars till och med den 15 maj 1922 vårdats å flottans sjukhus i Karlskrona för vänstersidig lungsäcksinflammation; att han den 31 oktober 1923 erhållit avsked från sin befattning vid Göta ingenjörkår; att han den 1 december 1923 antagits vid förutvarande Karlskrona grenadjärregemente; att han vid sistnämnda regementes upplösning med utgången av år 1927 övergått till Kronobergs regementes detachement i Karlskrona; att han erhållit avsked från anställningen vid sistnämnda regemente från och med den 21 juni 1931; att han efter den militära tjänstgöringens upphörande innehaft anställning såsom vaktmästare vid Oskarhamns lasarett; samt att han vid undersökning å Målilla sanatorium den 27 november 1934 befunnits lida av en dubbelsidig lungtuberkulos.

Riksförsäkringsanstalten har i utlåtande den 1 februari 1936 anfört, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att Tjäderqvist utan hinder därav, att framställning om ersättning icke gjorts inom vederbörlig tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909, därest hans militärtjänstgöring skäligen kunde antagas hava bidragit till hans ifrågavarande sjukdom, hade riksförsäkringsanstalten prövat ärendet i sistnämnda hänseende. Vid granskning av vad i ärendet förekommit, hade riksförsäkringsanstalten med stöd av yttrande, som avgivits av biträdande läkaren hos anstalten, överläkaren A. Gullbring, funnit omförmälda lungsjukdom hava ådragits under sådana förhållanden, att anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom vederbörlig tid, skulle hava tillerkänt Tjäderqvist ersättning jämlikt ovannämnda förordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava i utlåtande den 13 februari 1936 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Tjäderqvist finge — utan hinder av att anspråk på ersättning för ifrågavarande skada icke framställts inom behörig tid — från och med den 21 juni 1935 från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för förenämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

I anslutning till vad myndigheterna anfört finner jag mig böra tillstyrka, att Tjäderqvist får komma i åtnjutande av ersättning för ifrågavarande lungsjukdom. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1936. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att till Hugo Ragnar Tjäderqvist må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1936 från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

3:o.

I en till försvarsdepartementet den 19 december 1935 inkommen skrift har Karl Erik Göte Karlsson, Högtomta, Kisa, hos Kungl. Maj:t anhållit att få komma i åtnjutande av ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring år 1927, dels med ett belopp av 100 kronor för månad, avseende ersättning för av sjukdomen föranlett framtida men, dels ock med 4,000 kronor, utgörande ersättning för lidanden och kostnader i anledning av sjukdomen under åren 1928—1935.

Sedermera har Karlsson i en den 29 januari 1936 dagtecknad skrift inkommit med påminnelser i ärendet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Karlsson fullgjort värnplikts-tjänstgöring vid Livgrenadjärregementet med första tjänstgöring och första repetitionsövning under år 1926 samt andra repetitionsövning under tiden den 11 september—den 5 oktober 1927; att han vid inryckning till fullgörande av tredje repetitionsövning den 10 september 1928 på grund av lungsjukdom befunnits oduglig till krigstjänst, varför han omedelbart hemförlovats och den 16 februari 1929 frikallats från värnplikts fullgörande; att Karlsson under förenämnda tjänstgöringsperioder varit sjukskriven endast under tiden från och med den 16 till och med den 22 september 1926 för halsfluss; att han under senare delen av repetitionsövningen år 1927 skulle hava ådragit sig förkylning, för vilken han emellertid icke sjukanmält sig; att han efter utryckningen från sistnämnda repetitionsövning fortfarande varit förkyld; att han den 9 oktober 1927 konstaterats lida av knölros; att han under åren 1928 och 1929 vårdats för såväl vänstersidig som högersidig lungsäcksinflammation; samt att han sedermera vårdats för höfttuberkulos.

Riksförsäkringsanstalten har i utlåtande den 28 februari 1936 anfört, bland annat, följande.

Karlsson hade i förevarande fall gjort framställning om ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Berörda förordning, som trätt i kraft den 1 januari 1928, vore emellertid icke tillämplig beträffande sjukdom, som yppats före sistnämnda dag. Enligt inhämtat yttrande från riksförsäkringsanstaltens biträdande läkare, överläkaren A. Gullbring, vore den hos Karlsson i oktober månad 1927 konstaterade knölrosen att anse som första symtom på de sjukdomar, varav Karlsson sedermera lidit. Då Karlssons sjukdom

sålunda måste anses yppad före den 1 januari 1928, borde hans ersättningsanspråk bedömas enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Jämlikt 12 § sistnämnda förordning med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920 vore rätt till ersättning förverkad, därest ej ifråga om värnpliktig framställning om ersättning i anledning av skada gjordes inom 3 år, från det tjänstgöringen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades. Med stöd av ovan berörda stadgande skulle riks försäkringsanstalten, därest Karlsson gjort framställning om ersättning hos anstalten, hava förklarat sig icke kunna till prövning upptaga framställningen ifråga. För den händelse Kungl. Maj:t emellertid skulle finna skäligt att Karlsson, utan hinder därav att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen av den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, hade riks försäkringsanstalten i anledning av nu förevarande framställning prövat ärendet i sistnämnda hänseende. Därvid hade riks försäkringsanstalten i likhet med överläkaren A. Gullbring, funnit Karlssons militärtjänstgöring skäligen kunna antagas hava bidragit till Karlssons ovan omnämnda sjukdomar, vid vilket förhållande anstalten, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, skulle hava tillerkänt Karlsson ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att *Departements-
chefen.*
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Karl Erik Göte Karlsson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1936 från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Vad departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

D. Nilsson.